

Euroopa
Komisjon

Euroopa veevarude kaitsmise kava

Keskkond

Euroopa Komisjon ega ükski tema nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas dokumendis sisalduva teabe kasutamise eest.

***Europe Direct on teenistus, mis aitab leida vastused
Euroopa Liitu käsitlevatele küsimustele***

Tasuta infotelefon (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab internetist Euroopa serverist (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014

ISBN 978-92-79-33117-6

doi:10.2779/39550

© Euroopa Liit, 2014

Paljundamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale.

© Kaanefoto: Thinkstock

© Fotod (lk 3, 6, 8, 12, 13, 14, 17, 18, 20, 22, 24, 26): Thinkstock

Euroopa Liidu autoriõigusega kaitsmata fotode kasutamiseks või reprodutseerimiseks tuleb taotleda luba otse autoriõiguste omanikelt.

Printed in Italy

TRÜKITUD TAASKASUTATUD PAPERILE, MILLELE ON ANTUD ELI JOONESTUSPABERI ÖKOMÄRGIS ([HTTP://EC.EUROPA.EU/ENVIRONMENT/ECOLABEL](http://ec.europa.eu/environment/ecolabel))

**Euroopa veevarude
kaitsmise kava**

Sisukord

Eessõna	5
Miks peab Euroopa tegutsema?	7
ELi veepoliitika raamdirektiiv: edasimineku ajakava	7
Vee kvaliteet või vee kvantiteet?	8
Veemajanduskavade hindamine	8
Mida Euroopa veevarude kaitsmise kava endast kujutab?	11
„Midagi paremini“: kavas esitatud ettepanekud seaduse paremaks rakendamiseks	13
Veekontod ja keskkonnahoidlik läbivool	13
Eesmärkide püstitamine	13
Veehinna kujundamine	13
Veega kauplemine	14
Lekete sulgemine	14
Põuavaatlussüsteem	14
Satelliiditehnoloogia	15
„Midagi rohkem“: vesi peaks „voolama läbi“	
kõikidest ELi poliitikakujundamise valdkondadest	17
Põllumajandus	17
Roheline taristu ja looduslikud veesäilitamise meetmed	17
Ühtekuuluvusfond ja struktuurifondid	17
„Midagi uut“: lünkade kõrvaldamine	19
Tõhus veekasutus hoonetes ja ökodisaini direktiiv	19
Vee korduskasutus: ELi kvaliteedistandardid	19
Valdkondadeüleised meetmed: rohkem teadmisi ...	21
... ja õiged vahendid	21
Kuidas on lood majanduse elavnemisega?	21
Vesi maailmas	23
Mis saab edasi?	25
Ülevaade kava ettepanekutest	25
Lisalugemist ja lingid	27

„Veega on see häda, et seda ei tehta juurde.”

Marq de Villiers: 'Water: The Fate of our Most Precious Resource'

Eessõna

Janez Potočnik, ELi keskkonnavolinik

Möödunud kolmel kümnendil on ELi veepoliitika aidanud edukalt kaasa veevarude kaitsmisele. Kuid paljudes Euroopa piirkondades on see väärtuslik ressurss sattumas kasvava surve alla, eriti majandustegevuse tõttu. Peame tagama, et ELi õigusaktid sobivad selliste uute probleemidega tegelemiseks.

Just seetõttu korratakse „Euroopa veevarude kaitsmise kavas”, mille komisjon esitas 2012. aasta novembris, vajadust käsitleda Euroopa veevarude majandamist laiemas perspektiivis, hõlmates kõiki vee kasutajaid ja vee koostoimet muude ressurssidega, nagu maa ja energia. Kui vett ei majandata säästlikult, võib veekasutus ületada meie keskkonna kandevõime ja kahjustada seeläbi vee ökosüsteeme või hävitada need, avaldades samas negatiivset mõju inimeste tervisele. Seetõttu on oluline, et kõiki veevarusid kasutavaid sektoreid, nagu tööstus, põllumajandus, turism, linnaareng ja energiatootmine, majandatakse säästvalt. Üksnes koostöös nende sektoritega saame tagada kvaliteetse vee

olemasolu praegusele ja järgmistele põlvkondadele. See eesmärk sätestati olulisena juba 2000. aastal vastu võetud ELi veepoliitika raamdirektiivis. Veevarude kaitsmise kavaga hõlbustatakse direktiivi rakendamist, määrates kindlaks allesjäänud takistused ja nende ületamise viisid.

Ettepanek veevarude kaitsmise kava kohta, mille liikmesriigid kiitsid heaks oma 2012. aasta detsembris esitatud järeldustes, on nüüd lisatud veepoliitika raamdirektiivi ühise rakendusstrateegia tööprogrammi. See on avatud ja osalemisel põhinev protsess, kus komisjon, liikmesriigid ja sidusrühmad teevad koostööd selleks, et viia paremini ellu ELi veepoliitikat.

Kavas on sätestatud ELi eesmärgid veepoliitika alal järgmisteks aastateks. Nüüd on aeg teha koostööd kõikidel tasanditel, et tagada parem rakendamine, suurendada poliitika integreerimist ja kõrvaldada poliitikas esinevad lüngad.

A handwritten signature in black ink that reads "Janez Potočnik". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the end.

Miks peab Euroopa tegutsema?

Vesi on elu allikas. Sellest sõltuvad nii inimtegevus kui ka loodusmaailm ja viimastel aastatel on meile saanud üha enam selgeks see, et vett on vaja kaits- ta. Selleks et tagada piisava koguse kvaliteetse vee kättesaadavus pikemas perspektiivis, võttis EL selle aastatuhande alguses vastu pöördelise tähtsusega õigusakti – veepoliitika raamdirektiivi – eesmärgiga saavutada 2015. aastaks Euroopa kõigi veevarude hea seisund.

Ent veele avaldavad üha enam survet sisenõudlus, majandustegevus, linnaareng ja kliimamuutused. Vett paisutatakse energia tootmiseks, saasta- takse kemikaalidega, piiratakse üleujutuste kaitserajatistega või juhitakse ära niisutamiseks ja põllumaade kuivendamiseks. Euroopa Komisjoni ja Euroopa Keskkonnaameti tehtud hindamised toovad esile mitu probleemi.

- ◆ Kui karmimaid meetmeid ei võeta, ei vasta 47% ELi pinnaveest 2015. aastaks heale ökoloogilisele seisundile.
- ◆ Andmete lünklikkuse tõttu on pinnaveekeemilise seisundiga seotud palju ebamäärasust.
- ◆ Hinnangute kohaselt on ligikaudu 25% pinnavee keemiline seisund aastaks 2015 endiselt halb.
- ◆ 60% Euroopa linnadest liigkasutavad oma põhjaveevarusid ja 50% märgaladest on ohustatud.

Umbes 60% ELi territooriumist paikneb piiriülestes vesikondades. Hüdroloogilised tsüklid on omavahel nii tihedasti seotud, et maakasutus ühes riigis võib mõjutada sademete hulka väljaspool selle piire.

Peale selle avaldavad vee seisundile olulist mõju nii Euroopa turg, ELi ühine poliitika kui ka liikmesriikide

poliitika. Seega on 21. sajandil veega seotud probleemide lahendamiseks vaja võtta meetmeid ELi tasandil.

ELi veepoliitika raamdirektiiv: edasiminekuajakava

2000. aasta veepoliitika raamdirektiiv on üks kõige terviklikum ja laiahaardelisem ELi keskkon- nalane õigusakt. Selle peaesmärk on saavutada 2015. aastaks ELi kõigi veevarude, sh magevee, üleminekuvee (jõesuudmed) ja rannikuvee hea seisund.

Veepoliitika raamdirektiivi täiendavad mitu muud seadust, millega reguleeritakse veepolii- tika konkreetseid aspekte, mis aitavad kõik hea seisundi saavutamisele kaasa. Need käsitlevad asulareovett, nitraate, tööstusheiteid, pestit- siide, suplus- ja joogivett.

Veepoliitika raamdirektiivi alusel on veemajan- dus korraldatud vesikondade võrgustiku kaudu, millest paljud ületavad liikmesriikidevahelisi piire. Näiteks on Doonau rahvusvaheline valg- alapiirkond Euroopa suurim, ulatudes kümnes- se liikmesriiki ja üheksasse naaberriiki.

Veepoliitika raamdirektiiviga on sätestatud selge rakendamise ajakava, mis põhineb kuueaastastel majandamistsüklitel. Liikmesriikidelt nõuti 2009. aastaks veemajanduskavade koostamist ning neil tuleb kavade ajakohastada 2015. aastal. Kavade koostamisel on kohustuslik konsulteerida üldsusega ja üldsuse osalemine.

Komisjon avaldas 2012. aastal oma raken- dusaruande, milles hinnati kõiki liikmesriikide esitatud kavasad.

Vee kvaliteet ja vee kvantiteet?

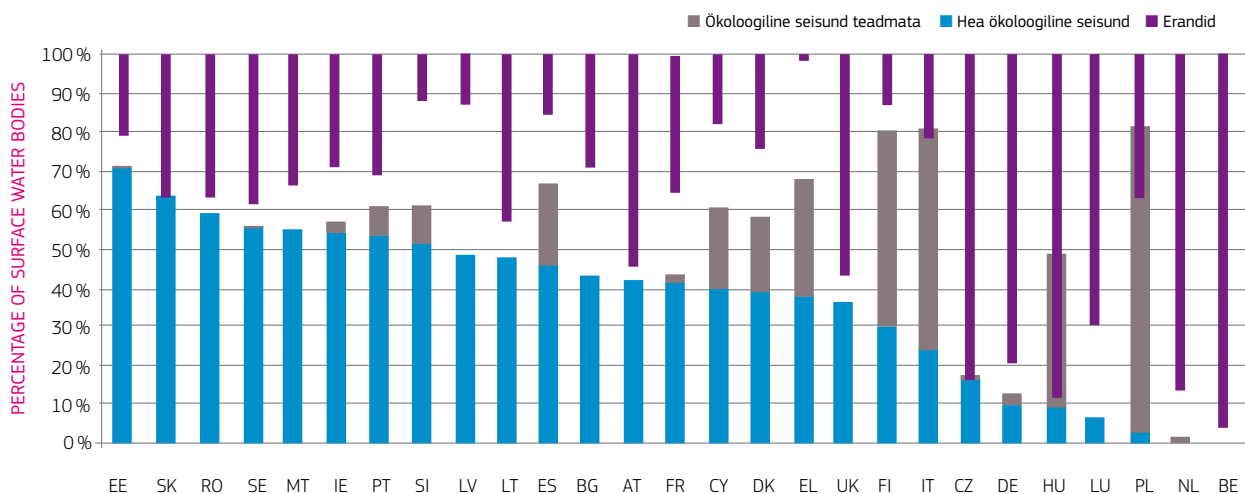
Vee kvaliteet ja kvantiteet on omavahel tihedalt seotud, sest need sõltuvad teineteisest. Vee hea seisund ei tähenda pelgalt reostuse kontrollimist, vaid hõlmab ka ökoloogilise veevoolu tagamist, et ökosüsteemid saaksid jätkata toimimist ja osutada olulisi teenuseid. Need ökosüsteemide teenused on hindamatu väärtusega. Näiteks puhastavad märgalad vett ja neelavad süsinikku.

Veel on oluline roll ka kliima ja ilmastiku kontrollimisel üle kogu maailma. Euroopa Keskkonnaameti hinnangul kuluks sama töö kunstlikult tegemiseks 2,5 miljardit eurot aastas.

Veemajanduskavade hindamine (novembris 2012)

Komisjoni viimases veepoliitika raamdirektiivi rakendamisaruanandes leiti, et liiga paljud liikmesriigid tegid üksikutele veekogudele 2015. aasta tähtajast n-ö erandeid ning see näitas ebapiisavaid püüdlusi. Eranditel puudusid sageli läbipaistvad põhjenduskriteeriumid.

Vee seisund liikmesriikide veemajanduskavade alusel, mida komisjon hindas – pinnaveekogude ökoloogiline seisund

← taastamine —

„Peame oma tegevust tõesti kiirendama, et jõuda veepoliitika raamdirektiivi eesmärgile lähemale. Võib-olla oleme selle saavutamisest veel kaugel, kuid suudame seda kõikidel tasanditel koostööd tehes.”

Janez Potočnik, ELi keskkonnavolinik

Veepoliitika raamdirektiivi kohaselt iseloomustab vee seisundit kaks aspekti: ökoloogiline ja keemiline. Üldise hea seisundi saavutamisel on mõlemal oma roll.

Ökoloogiline seisund näitab ökosüsteemide tervist, mõõtes veetaimede elutingimusi ja kalu, toitainete olemasolu, soolsust, saastatust ja vee temperatuuri. Samuti arvestatakse selles morfoloogilisi omadusi, nagu veevool ja sügavus ning jõesängide struktuur.

Keemilist seisundit hinnatakse vees, elustikus ja settes leiduvate keemiliste elementide alusel. Neist ainetest on paljud kahjulikud ja neid kontrollitakse teiste ELi õigusaktide alusel, nagu REACH¹, ning taimekaitsevahendeid ja biotsiide käsitlevate määruste alusel.

Praegu on vett käsitlevate õigusaktide alusel määratletud prioriteetsete ainetena 45 ainet, mille suhtes tuleb rakendada kontrollimeetmeid või heidete, keskkonda laskmise ja kadude järkjärgulist vähendamist 20 aasta jooksul.

Põhjavee puhul arvestatakse kahte aspekti: kvantitatiivset ja keemilist seisundit.

1) ELi määrus, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist. See jõustus 1. juunil 2007.

Mida Euroopa veevarude kaitsmise kava endast kujutab?

Euroopa veevarude kaitsmise kava eesmärk on tugevdada ELi veepoliitikat

ja kõrvaldada selles esinevad lüngad, et see avaldaks tegelikku mõju kogu Euroopas. See põhineb paljudel uuringutel ja rikkalikul teabel, sh veemajanduskavade hindamisaruandel ja Euroopa Keskkonnaameti veeseisundi aruandel ning veepuuduse ja põua probleemi käsitleva poliitika läbivaatamisel. Selline üksikasjalik teave ei ole varem kunagi kättesaadav olnud.

Ettepanek kava kohta, mis avaldati 2012. aasta novembris, on koostatud ühise konsulteerimise ja ettevalmistuste tulemusel, milles osalesid Euroopa Parlament, liikmesriigid, tööstusharu vee-ettevõtjad ja tarbijad, teadlased, valitsusvälised organisatsioonid ning üldsus.

Selle eesmärk on tagada vee säästlik kasutamine, võttes arvesse nii inimeste kui ka looduslike ökosüsteemide vajadusi, millest inimesed sõltuvad.

„Kipume unustama, et veetsükkel ja elutsükkel on üks.”

Jacques Cousteau

Selle eesmärk ei ole kehtestada kõikidele liikmesriikidele ühesugune lahendus. Veekeskkond Euroopas on piirkonniti väga erinev. Pigem rõhutatase selles põhilisi teemasid, nagu maakasutus, reostus, veekasutuse tõhusus ja veekeskkonna vastupanuvõime ning valdkonna juhtimine.

Kava edukus sõltub liikmesriikide tegutsemistahetest ja valmidusest kaasata riiklikke ja kohalikke sidusrühmi. Komisjon annab oma panuse, jälgides edusamme, aidates välja töötada rakendusvahendeid ja jõustades ELi veeõigust.

„Midagi paremini”: kavas esitatud ettepanekud seaduse paremaks rakendamiseks

Kui põhiõigusaktid on vastu võetud, on vaja pingutada selleks, et tagada loodetud tulemuste saavutamine. Kavaga kehtestatakse konkreet- sed kohustused ja selged tähtajad eesmärkide täitmiseks.

Komisjon pöörab erilist tähelepanu veepoliitika raamdirektiivis sätestatud järelevalvenõuete jõus- tamisele. Liikmesriigid peaksid laiendama nitraa- ditundlikke alasid ja tugevdama tegevuskavasid nitraadidirektiivi alusel. Nad peaksid 2014. aastaks koostama koos komisjoniga asulareovee puhasta- mise direktiivi rakenduskavad ja suurendama 2018. aastaks reovee puhastamise vastavusmäärasid pikaajaliste investeeringute kavandamise (sh ELi rahastamise ja Euroopa Investeerimispanga laenu- de) abil. Alates 2016. aastast peavad liikmesriigid tööstusheidete direktiivi alusel tagama, et heitelu- bades kehtestatakse heite piirväärtused kooskõlas parima võimaliku tehnikaga ning võetakse arvesse asjaomaseid veega seotud eesmärke.

Veekontod ja keskkonnanahoidlik läbivool

Vee majandamine sarnaneb mõnes mõttes eel- arve haldamisele. Nii nagu on vaja lugeda raha enne selle kulutamise üle otsustamist, peame teadma ka olemasoleva vee kogust, et seda jät- kusuutlikult laiali jagada – ja see tähendab piisa- va koguse jätmist loodusele, et viimane saaks vaevata ellu jääda. Kahjuks ei ole see teadmine jõudnud Euroopa paljudesse osadesse. Veekon- tod on puuduv lüli ja seetõttu on EL teinud Euroopa Keskkonnametiga koostööd, et töötada välja süs- teem vee tasakaalu arvutamiseks ja keskkonna- hoidliku läbivoolu mõõtmiseks vesikondades ja

alamvalgaladel. Eesmärk on koguda rohkem andmeid ja kujundada ühine arusaam keskkon- nahoidlikust läbivoolust.

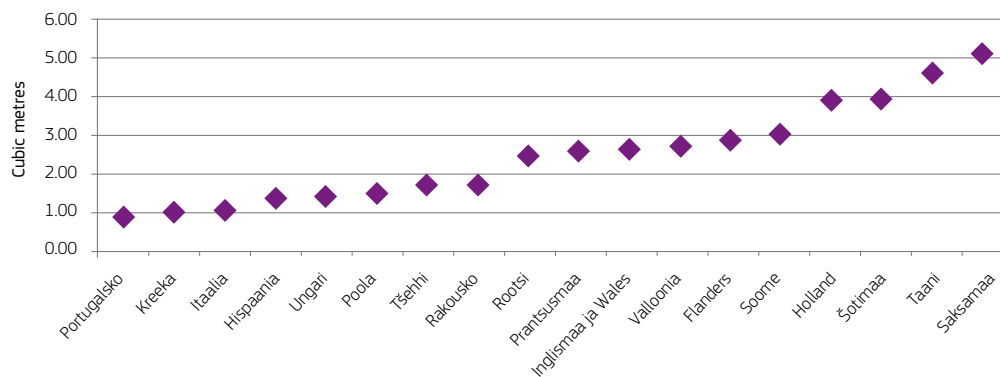
Eesmärkide püstitamine

Euroopa veevarude kaitsmise kavas tehakse ette- panek, et vesikondasid haldavad ametiasutused peaksid välja töötama veetõhususe eesmärgid, võttes aluseks veestressi indikaatorid, mis on välja töötatud veepoliitika raamdirektiivi ühise rakendusstrateegia raames. See on avatud koos- tööprotsess, millesse on kaasatud riiklikud ame- tiasutused, valitsusvälised organisatsioonid ja ettevõtjad. Eesmärgid peaksid hõlmama kõiki vee kasutajaid, sh tööstusettevõtted, põllumajandus ja majapidamised, ning need peaksid olema seotud eesmärgiga saavutada vee hea seisund. Järjepidevuse tagamiseks kogu Euroopas töötab komisjon koos liikmesriikide ja sidusrühmadega välja ühise ELi meetodika vee tõhusa kasutamise eesmärkide püstitamiseks.

Veehinna kujundamine

Veehinna kujundamine, mida käsitletakse vee- poliitika raamdirektiivis, peab olema realistlik ja võtma arvesse keskkonnakulusid, kuid praegu see tihtipeale nii ei toimu. See peaks kodutarbi- jatele, põllumajandustootjatele ja ettevõtjatele olema stiimul vee säästlikumaks kasutamiseks, ent selleks, et see nii oleks, vajab Euroopa vee mõõtmisel põhinevaid asjakohaseid hinnatase- meid. EL tahab kehtestada kulude katmise ühise arvutusmeetodika, mis võtaks arvesse põhimõtet, et saastaja maksab.

Näited vee kuupmeetrihinna kohta (eurodes) ELi liikmesriikides (vee hind eluruumides/kodumajapidamistes)

Veega kauplemine

Teine kavas esitatud rakendusvahend on veega kauplemine: vee kasutusõiguste ostmine ja müümine. Halduskulud on suhteliselt suured ja kava oleks tasuv ilmselt ainult vesikonna tasandil, mitte tervet ELi hõlmava algatusena. Kuid see aitaks võidelda veestressiga ja kasutada vett tõhusamalt ning komisjon teeb ettepaneku töötada välja ühise rakendusstrateegia suunised liikmesriikidele, kes soovivad seda võimalust kasutada.

Lekete sulgemine

Erinevused lekete tasemes liikmesriikide sees ja nende vahel on väga suured. Mõnes kohas läheb enne kraanini jõudmist kaduma koguni 50% veest. Komisjon usub, et lekete vähendamiseks saadavat keskkonna- ja majanduskasu on vaja iga juhtumi puhul eraldi hinnata.

Veemajanduse sektoril on oluline roll majanduslikult säästva lekketaseme (Sustainable Economic Leakage Level, SELL) saavutamiseks parimate mooduste väljatöötamisel ja levitamisel ning strateegilise nägemuse kujundamisel veetaristust muutuva kliimaga maailmas, kus varusid jääb üha vähemaks.

Põuavaatlussüsteem

Viimase 30 aastaga on veepuudus ja põud muutunud üha suuremaks probleemiks Euroopa paljudes osades, nõudes sadu miljardeid eurosid. Valitsustel on vaja andmeid ja näitajaid tõhusa varajase hoiatamise süsteemi juurutamiseks. Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus on käivitanud Euroopa põuavaatlussüsteemi suundumuste jälgimiseks ja veebiprognoside avaldamiseks, julgustades samal ajal liikmesriike võtma põuariske arvesse oma veemajanduskavades.

Satelliiditehnoloogia

Liikmesriikide suutlikkust oma varude kontrollimisel ja eraldamisel ohustab ebaseaduslik veevõtmine. Vesikondade kaardistamine satelliitide abil pakub uusi võimalusi sõna otseses mõttes veevarguse lõpetamiseks. Ülemaailmne keskonna- ja turvaseire programm (GMES/COPERNICUS) aitab liikmesriikidel kindlaks määrata niisutatud alad, mis ei vasta seaduslikele veekasutuslubadele.

Euroopa on aktiivne partner Maa jälgimise süsteemide süsteemi (GEOSS) loomisel, mis kogub ja jagab ammendavaid pikaajalisi vaatlusandmeid veetsükli, sealhulgas, sademete, lumekatte, aurustumise ja veekasutuse kohta, võimaldades veevarusid paremini majandada.

Innovatsioon partnerluse kaudu

Euroopa peab ära kasutama kõik innovatsioonivõimalused. Praegu kuulub ELile 30% maailma veeteenuste turust, kuid konkurents selles sektoris on väga tihe, sektori väärtuseks hinnatakse 2020. aastaks 1 triljon eurot ning 2030. aastaks peaks see kahekordistuma.

Komisjon käivitas 2012. aastal veealase innovatsioonipartnerluse ja veel ühe põllumajanduse tootlikkuse ja jätkusuutlikkuse alase innovatsioonipartnerluse, mille eesmärk on erainvesteeringute kaasamine ja heade ideede turuleviimine. Euroopa veemajanduse sektori kasv vaid 1% võrra looks juurde 10 000–20 000 uut töökohta. Partnerlus aitab arendada võrgustikke ja hõlbustada veega seotud probleemide uuenduslike lahenduste levikut muuhulgas veebiplatvormide kaudu, et Euroopast saaks ülemaailmne turuliider veega seotud innovatsiooni ja tehnoloogia alal.

„Mind inspireerib viis, kuidas nii paljud eri sidusrühmad on osalenud Euroopa veealase innovatsioonipartnerluse arendamisel mitmesuguste avalike konsultatsioonide ja arutelude kaudu.”

Janez Potočnik, ELi keskkonnavolinik

„Midagi rohkem”: vesi peaks „voolama läbi” kõikidest ELi poliitikakujundamise valdkondadest

Vee seisundit mõjutavad paljud ELi poliitikavaldkonnad ja veepoliitika eesmärgid peaksid olema nende planeerimistegevuse lahutamatu osa. Nende seas on põllumajandus-, kalandus-, katastroofiohjamise, transpordi- ja rahastamispoliitika.

Põllumajandus

Veemajandusel peab olema tähtis roll ELi ühises põllumajanduspoliitikas ja põllumajandustootjad peavad veepoliitikat järgima. Põllumajanduse arvele langeb 24% Euroopa veevõtmisest ja vaid umbes kolmandik sellest läheb keskkonda tagasi, seega on tegemist üliolulise sektoriga. Komisjoni ettepanekutes ühise põllumajanduspoliitika reformimiseks soositakse selliste meetmete võtmist, mis kaitsevad veevarusid (näiteks põllukultuuride mitmekesistamine ja selliste alade kindlaksmääramine, mida ei harita), tagades samas rahastamise tõhusama niisutamise edendamiseks, kui sellega kaasneb veetarbimise vähenemine kooskõlas veepoliitika raamdirektiivi eesmärkidega.

ELi nõuetele vastavuse mehhanismi, mis on ühise põllumajanduspoliitika osa ja mille alusel tehakse otsemakseid põllumajandustootjatele keskkonna-, loomatermise ja taimetermise standardite täitmise alusel, saaks laiendada selliselt, et see hõlmaks veepoliitika raamdirektiivi ja pestitsiidide säästva kasutamise direktiivi teatud nõudeid. See oleks põllumajandustootjate tasandil võimas stiimul veevarudele avaldatava surve vähendamiseks.

Roheline taristu ja looduslikud veesäilitamise meetmed

Euroopa veevarude kaitsmise kavas kutsutakse võtma meetmeid üleujutuste ohjamise, energiatootmise, navigeerimise ja põllumajanduse mõjude leevendamiseks, säilitades või taastades – ka ELi

„Peame tegutsema selle nimel, et veepoliitika eesmärgid oleksid teistes poliitikavaldkondades hoopis paremini esindatud.”

Janez Potočnik, ELi keskkonnavolinik

toetuse abil – looduslike rohelisi taristuid, nagu lammid, märgalad ja puhverribad jõekallastel. Need aitavad säilitada vett, vältida mullaerosiooni ja tagavad stabiilse keskkonna elurikkusele ja ökosüsteemidele, toetades omakorda ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia eesmärke.

Seal, kus hüdroenergia või navigeerimisrajatised, nagu tammid ja lüüsid, takistavad looduslikku veevoolu, tuleks kalade rändeks rajada liikumisteed ja kalatrepid, et nad saaksid paljuneda. Üleujutusi ja erosiooni aitab ära hoida ka mulla katmise vähendamine ja väikeste veekogude, nagu kalatiikide säilitamine.

Ühtekuuluvusfond ja struktuurifondid

Euroopa veevarude kaitsmise kavas rõhutatakse veemajandusprojektide rahastamise tähtsust, sh loodusliku veesäilitamise meetmete, vee korduskasutuse ja lekete vähendamise projektide rahastamist ELi Ühtekuuluvusfondi ja struktuurifondide ning Euroopa Investeeringupanga laenu kaudu. Selles korratakse komisjoni ettepanekut, et liikmesriigid peaksid enne seda, kui nad saavad taotleda veeprojektideks toetust Ühtekuuluvusfondist ja struktuurifondidest, koostama oma veemajanduskavad ja kehtestama hinnakujunduse põhimõtted. Veelgi enam, uue veevarustuse taristu arendamine peaks olema viimane võimalus, mida kasutatakse siis, kui kõik muud võimalused nõudluse vähendamiseks ja tõhususe maksimeerimiseks on ammendatud.

„Midagi uut”: lünkade kõrvaldamine

ELi veealane seadusandlus on juba ulatuslik ja hästi välja kujundatud. Ent kavas tuuakse välja ka need valdkonnad, millega on vaja edasi tegeleda. Seda arvestades keskendutakse kavas kahele põhiküsimusele.

Tõhus veekasutus hoonetes ja ökodisaini direktiiv

Komisjon otsib ökodisaini direktiivi abil viise toodete vee- ja energiatõhususe suurendamiseks. Eesmärk pole üksnes vee kokkuhoid, vaid ka uute tehnoloogiate arendamine, mis tooks juurde töökohti ja soodustaks majanduskasvu. 2012. aasta detsembris avaldas komisjon aastateks 2012-2014 ökodisaini töökava, mis hõlmab 12 prioriteetse tooterühma laiendatud loetelu, sh veega seotud tooted (nagu kraanid, dušid ja tualetid), mille jaoks saaks välja töötada ökodisaini standardid või muud meetmed.

Selline võimalus pakub mitut eelist: see oleks lihtsasti mõistetav tarbijatele, kes tulevikus leiavad turult ainult tõhusamaid veeseadmeid ja -tooteid, mis on jõudluse alusel selgelt märgistatud. Mõte põhineb eesrindlikul lähenemisviisil, sest ei nõua olemasolevate ehitiste modifitseerimist, vaid vanade toodete järkjärgulist tõhusamatega asendamist. See annab olulist energia kokkuhoidu, kuna suur osa veest, mida majapidamised tarbivad, on kuum. Kraanide ja dušiseadmete hinnanguline energiasääst võrdub 2020. aastal 10,75 miljoni megaekvivalenttonniga ja on 2030. aastal umbes kaks korda suurem. Selline sääst võrdub omakorda umbes 3,5%ga EL 27 kogu energiakasutusest eluruumides või umbes 1%ga kogu energiakasutusest.

Lisaks sellele otsustas komisjon tõhusa veekasutuse toetamiseks ehitussektoris töötada välja vabatahtliku ELi ökomärgise ja keskkonnasäästlike riigihangete kriteeriumid ehitusmaterjalidele ja -toodetele.

Vee korduskasutus: ELi kvaliteedistandardid

Komisjon uurib ka vee korduskasutamise võimalusi: reoveejaamade puhastatud vee või tööstusseadmete väljavoolu ringlussevõtt niisutamiseks või tööstuslikuks kasutamiseks. Selle keskkonnamõju on suhteliselt väike (magestamise või vee ülekandmisega võrreldes), ent sellele vaatamata pole korduskasutamine ELis levinud. Takistusteks on muu hulgas ühiste ELi keskkonna- ja tervisestandardite puudumine korduskasutatava vee kohta ning võimalikud tõkked sel viisil kasvatatud põllumajandussaaduste vabaks liikumiseks, näiteks tarbijate või põllumajandustootjate vastuseis.

Komisjonil on kavas esitada 2015. aastaks kogu ELi hõlmavad meetmed vee korduskasutamise soodustamiseks. Ta kaalub kõiki võimalusi, k.a ühiseid standardeid käsitleva määruse vastuvõtmist. See võimaldaks vaigistada üldsuse hirme korduskasutatud veega kastetud toidukultuuride söömisest tingitud terviseriskide pärast ning oleks pikk samm edasi surve leevendamiseks veestressi all kannataval aladel.

Valdkondadeülesed meetmed: rohkem teadmisi ...

Euroopa veevarude kaitsmise kava eesmärk on tugevdada teadmusbaasi otsuste tegemiseks. Euroopa veeteabesüsteem (WISE) on juba muljet avaldav allikas, ent mõnikord on teave mitmes kohas laiali ega ole poliitikakujundajatele hõlpsasti kättesaadav. Seetõttu teeb komisjon ettepaneku siduda WISE paremini riiklike andmebaasidega ja tagada nende täielik koostalitlusvõime, mis aitaks kujundada terviklikku pilti veeökosüsteemidest.

Komisjonil on samuti kavas ühtlustada eri veealaste direktiivide aruandlustükkeid ja hõlbustada juurdepääsu olulistele statistilistele andmetele, et veelgi tugevdada sidet teadusuuringute ja poliitikakujunduse vahel.

Uued teadusuuringud seitsmenda raamprogrammi ja Horisont 2020 teadusprogrammide raames aitavad meil paremini mõista, kuidas vee ökosüsteemid toimivad.

... ja õiged vahendid

ELi Teadusuuringute Ühiskeskus arendab veevarude majandamise mudelit, et lihtsustada mõjuhindamist ja võimaldada veemajanduse juhtidel arvutada välja meetmete tasuvus oma vesikondade majanduskavades.

Kavas esitatakse lihtne vabatahtlik vastastikuse hindamise süsteem veemajanduse juhtimise parandamiseks. Vesikondi haldavad ametiasutused tutvustavad oma veemajanduskavade projekte teistele, mis võimaldab heade ideede vahetamist ja tõstab kavade üldist kvaliteeti. Komisjoni poole võib pöörduda nõuannete saamiseks.

Selliste probleemidega tegelemiseks nagu üle-määraste veekoguste eraldamine või ebaseaduslik veevõtmine teeb komisjon ettepaneku teha koostööd liikmesriikidega, et edendada nõuete järgimist ja kehtestada tõhusam kontrollimise kord.

Kuidas on lood majanduse elavdamisega?

Veevarude kavas rõhutatakse, et veemajandus ei hõlma üksnes keskkonnakaitset, tervist ja heaolu. See mõjutab ka majanduskasvu ja jõukust. ELi veepoliitika eesmärgid ja meetmed aitavad samas tagada, et Euroopa veetööstus saaks areneda ja saavutada oma potentsiaali ning kõik teised sektorid, mis sõltuvad vee kättesaadavusest ja kvaliteedist, saaksid edeneda, tuues kaasa majanduskasvu ja töökohti.

Euroopas on 9000 väikest ja keskmise suurusega ettevõtjat, mis tagavad 600 000 töökohta veevarustuse valdkonnas. Teised veega seotud sektorid pakuvad võimalusi keskkonnasäästlikuks majanduskasvuks, sh vett kasutavates tööstusharudes ja tehnoloogiaarenduses.

Euroopa peab rakendama keskkonnasäästlikku majanduskasvu ja muutuma ressursitõhusamaks, et taastuda majanduskriisist jätkusuutlikult ja kohaneda kliimamuutustega.

Kava on tihedalt seotud strateegiaga „Euroopa 2020” ja on nn veepoliitika verstaapost ELi 2011. aasta ressursitõhususe tegevuskavas. Selle eesmärgid toetavad strateegia kõiki kolme tegevussuunda: arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv. Ressursitõhusus peab olema Euroopa poolaasta juhtimisstruktuuris ELi majanduspoliitika lahutamatu osa, mis aitaks vältida näiteks mittevajalikke riiklike toetusi. Seepärast käsitleb komisjon veega seotud küsimusi iga-aastases majanduskasvu analüüsis ning riigipõhiseid soovitusi üksikutele liikmesriikidele vajaduse korral Euroopa poolaasta protsessi raames.

Vesi maailmas

Euroopa veevarude kaitsmise kavas keskendutakse peamiselt Euroopa veevarude kaitsmisele. Ent vesi on ka üleilmne probleem, mis ei tunnista piire ja on tihedalt seotud muude valdkondadega, nagu toiduga kindlustatus, kõrbestumine, kliimamuutused ning looduslike ja inimtekkeliste katastroofide mõju.

Kavas korraldatakse ELi kohustusi, mis on võetud rahvusvaheliste kokkulepete raames, nagu Agenda 21, Rio konventsioonid kõrbestumise, kliimamuutuste ja bioloogilise mitmekesisuse kohta, aastatuhande arengueesmärgid ning eelmisel aastal toimunud ÜRO konverents Rio+20.

ÜRO kuulutas 2010. aastal juurdepääsu puhtale joogiveele ja esmastele kanalisatsiooniteenustele inimõiguseks ning seda õigust kinnitati uuesti 2012. aasta Rio+20 deklaratsioonis.

Maailm täitis aastatuhande arengueesmärgi vähendada aastaks 2015 poole võrra nende inimeste arvu, kellel puudub pidev juurdepääs puhtale

joogiveele, kuid sellega ei lahendatud joogiveele juurdepääsuga seotud probleeme paljudes Aafrika riikides – 2,5 miljardil inimesel üle maailma puudub seni nõuetekohane kanalisatsioon.

Rahvaarvu suurenemine ja muud tegurid kasvavad 2025. aastaks ülemaailmset nõudlust vee järele 35–60%, millel võivad olla tõsised tagajärjed kogu maailmas.

Kavas tehakse ettepanek, et ELi arengualases koostöös peaks jätkuvalt pidama esmatähtsaks juurdepääsu puhtale joogiveele ja kanalisatsioonile ning veemajanduse juhtimise parandamisele veeressursside integreeritud haldamise kaudu vesikonna tasandil, et edendada rahu ja poliitilist stabiilsust.

„Vee väärtust mõistame siis, kui kaev on kuiv.”

Benjamin Franklin, USA riigimees (1706–1790)

Inimesteni jõudmine

Hea suhtlemine on kava ettepanekute jaoks ülioluline: komisjon viib praegu ellu teadlikkuse suurendamise kampaaniat, et julgustada veekasutajaid käituma vastutustundlikult ja säästlikult.²

2) Vt <http://www.generationawake.eu/>

Mis saab edasi?

Veevarude kavas on esile toodud see, mida on järgnevatel aastatel vaja teha Euroopa veevarude kaitsmiseks. Nende meetmete edukas võtmine sõltub suurel määral liikmesriikide ja sidusrühmade panusest ning veepoliitika raamdirektiivi ühisest rakendusstrateegiast.

Komisjon on võtnud kohustuseks jälgida seda protsessi ajakohastatud tulemustabeli abil. Kui vabatahtlikud lähenemisviisid osutuvad ebapiisavaks, kaalub komisjon veepoliitika raamdirektiivi muutmist 2019. aastaks, et kehtestada täiendavad juriidilised kohustused.

Ülevaade kava ettepanekutest

Kava eesmärgid	Kava eesmärgid
Tõhusust motiveeriv veehinna kujundus (sh kulude katmine)	Ühise rakendusstrateegia suunised + ELi olemasolevate õigusaktide jõustamine + eelingimus ühise strateegilise raamistiku alusel alates 2014. aastast
Veekasutuse vähendamine põllumajanduses	Eelingimus mõne niisutusprojekti puhul (maaelu areng) alates 2014. aastast
Ebaseadusliku veevõtu ja -paisutamise vähendamine	Siseriiklik jõustamine (ka satelliiditehnoloogiale toetudes) Kontrolli tugevdamine Nõuetele vastavus ÜPP raames
Teadlikkus veetarbimise kohta	Teadlikkuse suurendamise kampaaniad Märgistamise ja sertifitseerimise kavad
Looduslike veesäilitamismeetmete kasutamine (roheline taristu) ka põua- ja üleujutusrisiki vähendamiseks	Ühise rakendusstrateegia suunised + ELi rahastamine (ÜPP ja ÜSR alates 2014. aastast)
Tõhusad veeseadmed hoonetes	Ökodisain, ökomärgis, keskkonnasäästlik riigihange
Lekete vähendamine	Parimad tavad + ELi rahastamine

Vee korduskasutus	(Võimalik) määrus aastal 2015 + ELi rahastamine alates 2014. aastast
Haldamise parandamine	Vastastikune hindamine alates 2014. aastast
Veekontode / keskkonnanahoidliku läbivooluhulga rakendamine. Eesmärkide püstitamine	Ühise rakendusstrateegia suunised 2014. aastaks
Üleujutusrisiki vähendamine	ELi olemasolevate õigusaktide jõustamine
Põuariski vähendamine	ELi olemasolevate õigusaktide jõustamine, Euroopa põuavaatlussüsteem
Kulude ja tulude parem arvestamine (koos veehinna kujundamisega)	Ühise rakendusstrateegia suunised
Parem teadmusbaas	Andmebaaside (WISE) koostalitusvõime 2015. aastaks + aruandlus- ja statistikaalaste nõuete kohandamine ELi õiguse alusel
Toetus arengumaadele	ELi rahastamine
Reostusküsimustega tegelemine	Olemasolevate õigusaktide jõustamine + veepoliitika raamdirektiivi nõuetele vastavus
Valdkonnaülesed probleemid	Innovatsioonipartnerlused, ELi poolaasta soovitused, ELi rahalised vahendid

Lisalugemiseks ja lingid

Euroopa Komisjoni keskkonna peadirektoraat: http://ec.europa.eu/environment/water/index_en.htm

Veevarude kaitsmise kava: http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/index_en.htm

Faktid ja arvandmed veepoliitika raamdirektiivi kohta: http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/facts_figures/index_en.htm

Euroopa veeteabesüsteem (WISE): <http://water.europa.eu/>

Euroopa veealane innovatsioonipartnerlus: <http://ec.europa.eu/environment/water/innovationpartnership/>

Euroopa Keskkonnaamet: <http://www.eea.europa.eu/publications/european-waters-synthesis-2012>

Teadusuuringute Ühiskeskus: <http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm?id=10>

„Horisont 2020“: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>

KUST SAAB ELi VÄLJAANDEID?

Tasuta väljaanded:

- üksikeksemplarid:
EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- rohkem eksemplare ning plakatid ja kaardid:
Euroopa Liidu esindustest (http://ec.europa.eu/represent_et.htm),
delegatsioonidest väljaspool ELi (http://eeas.europa.eu/delegations/index_et.htm),
kasutades Europe Direct'i teenistust (http://europa.eu/europedirect/index_et.htm)
või helistades infotelefonile 00 800 6 7 8 9 10 11 (kõikjalt EList helistades tasuta) (*).

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul)..

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>)

Tasulised tellimused:

- Euroopa Liidu Väljaannete Talituse edasimüüjate kaudu
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm).

ISBN 978-92-79-33117-6

doi:10.2779/39550